

Marta Michalak

Prezentacja wyników ankiety badania zawodowego rynku tańca przeprowadzonej przez Instytut Muzyki i Tańca w 2012 roku

Ankieta została wysłana do kierownictwa 26 zespołów zatrudniających zawodowych tancerzy.

Na ankietę odpowiedziało kierownictwo 18 zespołów (w kolejności alfabetycznej):

1. Balet Dworski „Cracovia Danza”
2. Kielecki Teatr Tańca
3. Opera Krakowska
4. Opera na Zamku w Szczecinie
5. Opera Nova
6. Opera Śląska w Bytomiu
7. Opera Wrocławska
8. Polski Balet Narodowy
9. Polski Teatr Tańca – Balet Poznański
10. Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego
11. Teatr Muzyczny Capitol
12. Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej w Gdyni
13. Teatr Muzyczny w Lublinie
14. Teatr Muzyczny w Łodzi
15. Teatr Muzyczny w Poznaniu
16. Teatr Rozrywki w Chorzowie
17. Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu
18. Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego

Pytania ankiety:

1. Jakie są Pani/Pana oczekiwania wobec tancerzy przyjmowanych do zespołu? Jakie techniki wymagane są w trakcie audycji do zespołu (bardzo prosimy o wymienienie)? Czy któraś z technik traktowana jest priorytetowo?
2. Jaka jest obecnie struktura zespołu
 - Ilu członków zespołu to absolwenci polskich szkół baletowych?
 - Ilu członków zespołu to absolwenci innych polskich szkół zawodowych? Jakich?
 - Ilu członków zespołu to absolwenci zagranicznych uczelni odpowiadających polskim szkołom baletowym?
 - Ilu członków zespołu to absolwenci zagranicznych uczelni wyższych?
 - Czy w zespole są zatrudnieni tancerze bez przygotowania zawodowego w tańcu? Jeżeli tak, jakie posiadają wykształcenie?
 - Czy w przyszłości zamierza Pan/Pani zatrudniać tancerzy bez dyplomu szkoły baletowej?
3. Czy w Państwa instytucji prowadzone są specjalne formy doskonalenia zawodowego tancerzy?
4. Czy uważa Pani/Pan, że system kształcenia zawodowego tancerza w Polsce spełnia wymogi rynku pracy? Jeżeli nie, co należałoby zmienić?
5. Czy nawiązali Państwo współpracę z którąś z uczelni kształcących zawodowych tancerzy? Jeśli tak, to w jakim zakresie? Czy planują Państwo nawiązanie takiej współpracy?

Ad. 1

Jakie są Pani/Pana oczekiwania wobec tancerzy przyjmowanych do zespołu? Jakie techniki wymagane są w trakcie audycji do zespołu (bardzo prosimy o wymienienie)? Czy któraś z technik traktowana jest priorytetowo?

Ankietowani w większości (16 na 18 zespołów) wskazywali na **wszechstronność** tancerzy rozumianą jako umiejętność posługiwania się różnymi technikami tańca jako jeden z podstawowych wymogów – kryterium to formułowane było explicite i/ albo poprzez wskazanie kilku technik, których znajomość jest wymagana podczas audycji. Tylko w 2 spośród ankiet wskazana została wyłącznie jedna wymagana technika. **Technika klasyczna jako jedyna wymagana pojawia się w 2 ankietach.**

Technika klasyczna wymieniona została jako priorytetowa, ale nie jedyna wymagana, przez kierownictwo 11 zespołów. W ankietach tych zespołów pojawia się wymóg posługiwania się oprócz niej także techniką:

- **tańca współczesnego**
- **tańca ludowego**
- **tańca charakterystycznego**
- **neoklasyczną**
- **modern**
- **tańca jazzowego**
- **partnerowania**
- **inną dowolnie wybraną techniką**
- **innymi technikami**

W jednej z ankiet **technika tańca klasycznego i jazzowego** wskazane zostały jako dwie równorzędnie traktowane priorytetowe techniki.

W jednej z ankiet **technika tańca ludowego i narodowego** wskazana została jako pierwszoplanowa, technika klasyczna w drugiej kolejności.

W jednej z ankiet jako priorytetowa wskazana została **technika tańca współczesnego**.

W dwóch ankietach nie została wskazana priorytetowa technika, natomiast jako podstawowe wymaganie wskazana została **wszechstronność tancerza**.

Wśród pozostałych kryteriów ankietowani wymieniali:

- **umiejętność szybkiego przyswajania nowego materiału choreograficznego**
- **umiejętności wokalne**
- **muzykalność**
- **koordynację ruchową**
- **umiejętności aktorskie**
- **kreatywność**

W jednej z ankiet jako priorytetowo traktowana część audycji wskazana została improwizacja, zaś kreatywność jako podstawowa cecha wymagana od tancerza.

- **zaangażowanie**
- **świadomość wyrazu scenicznego**

Ad. 2 Struktura zespołów / tabela podsumowująca

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość tancerzy w zespole	Absolwenci ogólnokształcących szkół baletowych	Absolwenci zagranicznych szkół baletowych	Absolwenci innych polskich szkół zawodowych	Absolwenci zagranicznych uczelni wyższych	Tancerze z dyplomem eksternistycznym	Tancerze bez zawodowego przygotowania w tańcu	Chęć zatrudnienia tancerzy bez dyplomu OSB
1.	Cracovia Danza	8	4	1	1	1	-	1	tak
2.	Kielecki Teatr Tańca	16	4	-	1	-	7	4	Tak
3.	Opera Krakowska	26	17	7	-	1	-	1	tak
4.	Opera na Zamku	22	9	9	-	4		-	tak
5.	Opera Nova	36	25	11	-	-		-	nie
6.	Opera Śląska w Bytomiu	30	26	2	-	-	2	-	nie
7.	Opera Wrocławska	28	22	5	-	1		-	nie
8.	Polski Balet Narodowy	91	52	29	-	10		-	tak
9.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	25	14	2	1	3	3	2	tak
10.	Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego	20	20	-	-	-		-	nie
11.	Teatr Muzyczny Capitol	20	-	-	2	-	-	18	tak
12.	Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej	10	9	1	-	-	-	-	tak
13.	Teatr Muzyczny w Lublinie	23	10	4	-	4		5	nie
14.	Teatr Muzyczny w Łodzi	15	13	2	-	-	-	-	tak
15.	Teatr Muzyczny w Poznaniu	18	17	1	-	-		-	nie
16.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	23	17	2	3	1		-	tak
17.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki	41	28	13	-	-		-	nie
18.	Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”	48	32	1	-	-	-	15	tak

1. ZESPOŁY ZATRUDNIAJĄCE WYŁĄCZNIE TANCERZY Z PRZYGOTOWANIEM ZAWODOWYM W TAŃCU

11 zespołów nie zatrudnia tancerzy bez przygotowania zawodowego w tańcu. Z tego 6 zespołów nie zamierza zatrudniać w przyszłości tancerzy nie posiadających dyplomu szkoły baletowej (Opera Nova, Opera Śląska, Opera Wrocławska, Teatr Muzyczny w Poznaniu, Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki, Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego).

Szefowie 5 zespołów nie zatrudniających w chwili obecnej tancerzy bez przygotowania zawodowego w tańcu nie wykluczają możliwości zatrudnienia tancerzy bez dyplomu szkoły baletowej w przyszłości (Polski Balet Narodowy, Opera na Zamku w Szczecinie, Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej, Teatr Muzyczny w Łodzi, Teatr Rozrywki w Chorzowie).

2. ZESPOŁY ZATRUDNIAJĄCE TANCERZY BEZ PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO W TAŃCU

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość osób bez przygotowania zawodowego w tańcu / ilość osób w zespole	%
1.	Cracovia Danza	1 osoba / 8 osób	12%
2.	Kielecki Teatr Tańca	4 osoby / 16 osób	25%
3.	Opera Krakowska	1 osoba / 26 osób	4%
4.	Opera na Zamku w Szczecinie	-	-
5.	Opera Nova	-	-
6.	Opera Śląska w Bytomiu	-	-
7.	Opera Wrocławska	-	-
8.	Polski Balet Narodowy	-	-
9.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	2 osoby / 25 osób	8%
10.	Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego	-	-
11.	Teatr Muzyczny Capitol	18osób / 20 osób	90%
12.	Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej	-	-
13.	Teatr Muzyczny w Lublinie	5 osób / 23 osoby	22%
14.	Teatr Muzyczny w Łodzi	-	-
15.	Teatr Muzyczny w Poznaniu	-	-
16.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	-	-
17.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu	-	-

18.	Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”	15 osób / 48 osób	31%
-----	----------------------------------	-------------------	-----

7 zespołów zatrudnia osoby bez przygotowania zawodowego w tańcu. Z tego dyrekcja 6 zespołów zamierza zatrudniać w przyszłości tancerzy nie posiadających dyplomu szkoły baletowej.

Dyrekcja 2 spośród tych zespołów (Polski Teatr Tańca – Balet Poznański, Kielecki Teatr Tańca) wskazuje na konieczność uzyskania przez tancerzy nie posiadających przygotowania zawodowego w tańcu dyplomu eksternistycznego już w trakcie zatrudnienia w zespole.

Wśród zespołów zatrudniających tancerzy bez przygotowania zawodowego w tańcu w większości wypadków stanowią oni duży procent zespołu: 90% (Teatr Muzyczny Capitol), 31% (Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”), 25% (Kielecki Teatr Tańca), 22% (Teatr Muzyczny w Lublinie).

Wśród alternatywnych ścieżek wejścia do zawodu ankietowani wymieniali:

- Amatorskie zespoły ludowe
- Szkoły teatralne (wydział aktorski)
- Wykształcenie w technice pantomimy
- Kształcenie w grupach adeptów danego teatru
- Prywatne szkoły tańca

3. ABSOLWENCI OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH SZKÓŁ BALETOWYCH W ZESPOŁACH

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość osób z dyplomami ogólnokształcących szkół baletowych / ilość osób w zespole	%
1.	Cracovia Danza	4 osoby / 8 osób	50%
2.	Kielecki Teatr Tańca	4 osoby / 16 osób	25%
3.	Opera Krakowska	17 osób / 26 osób	65%
4.	Opera na Zamku w Szczecinie	9 osób / 22 osoby	41%
5.	Opera Nova	25 osób / 36 osób	69%
6.	Opera Śląska w Bytomiu	26 osób / 30 osób	87%
7.	Opera Wrocławska	22 osoby / 28 osób	79%
8.	Polski Balet Narodowy	52 osoby / 91 osób	57%
9.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	14 osób / 25 osób	56%
10.	Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego	20 osób / 20 osób	100%
11.	Teatr Muzyczny Capitol	-	-
12.	Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej	9 osób / 10 osób	90%
13.	Teatr Muzyczny w	10 osób / 23 osoby	43%

	Lublinie		
14.	Teatr Muzyczny w Łodzi	13 osób / 15 osób	87%
15.	Teatr Muzyczny w Poznaniu	17 osób / 18 osób	94%
16.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	17 osób / 23 osoby	74%
17.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki	28 osób / 41 osób	68%
18.	Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”	32 osoby / 48 osób	67%

4. ABSOLWENCI ZAGRANICZNYCH SZKÓŁ BĘDĄCYCH ODPOWIEDNIKAMI SZKÓŁ BALETOWYCH

l.p.	Nazwa zespołu	Ilość absolwentów zagranicznych szkół będących odpowiednikami szkół baletowych / ilość osób w zespole	%
1.	Cracovia Danza	1 osoba / 8 osób	12%
2.	Kielecki Teatr Tańca	-	-
3.	Opera Krakowska	7 osób / 26 osób	27%
4.	Opera na Zamku w Szczecinie	9 osób / 22 osoby	41%
5.	Opera Nova	11 osób / 36 osób	31%
6.	Opera Śląska w Bytomiu	2 osoby / 30 osób	7%
7.	Opera Wrocławska	5 osób / 28 osób	18%
8.	Polski Balet Narodowy	29 osób / 91 osób	32%
9.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	2 osoby / 25 osób	8%
10.	Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego	-	-
11.	Teatr Muzyczny Capitol	-	-
12.	Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej	1 osoba / 10 osób	10%
13.	Teatr Muzyczny w Lublinie	4 osoby / 23 osoby	17%
14.	Teatr Muzyczny w Łodzi	2 osoby / 15 osób	13%
15.	Teatr Muzyczny w Poznaniu	1 osoba / 18 osób	6%
16.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	2 osoby / 23 osoby	8%
17.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu	13 osób / 41 osób	32%
18.	Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”	1 osoba / 48 osób	2%

W 5 spośród 18 zespołów absolwenci zagranicznych szkół będących odpowiednikami polskich szkół baletowych to ponad 25% zespołu (Polski Balet Narodowy, Opera Krakowska, Opera na Zamku w Szczecinie, Opera Nova, Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki). Oprócz Opery Krakowskiej są to wszystko zespoły zatrudniające wyłącznie tancerzy posiadających formalne wykształcenie zawodowe.

W zespołach zatrudniających tancerzy bez wykształcenia zawodowego udział procentowy absolwentów zagranicznych szkół będących odpowiednikami szkół baletowych jest dużo niższy, w większości przypadków niższy niż 10%.

5. TANCERZE Z DYPLOMAMI EKSTERNISTYCZNYMI

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość absolwentów innych polskich szkół zawodowych / ilość osób w zespole	%
1.	Kielecki Teatr Tańca	7 osób / 16 osób	44%
2.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	3 osoby / 25 osób	12%
3.	Opera Śląska	2 osoby / 30 osób	7%

3 spośród 18 zespołów zatrudniają tancerzy posiadających dyplom eksternistyczny. Jeden z nich (Opera Śląska) wskazuje posiadanie dyplomu jako warunek zatrudnienia tancerza. Dwa pozostałe (Kielecki Teatr Tańca i Polski Teatr Tańca) wskazują na konieczność uzyskania dyplomu eksternistycznego w trakcie zatrudnienia w zespole.

6. ABSOLWENCI ZAGRANICZNYCH UCZELNI WYŻSZYCH

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość absolwentów zagranicznych uczelni wyższych / ilość osób w zespole	%
1.	Cracovia Danza	1 osoba / 8 osób	12%
2.	Kielecki Teatr Tańca	-	-
3.	Opera Krakowska	1 osoba / 26 osób	4%
4.	Opera na Zamku w Szczecinie	4 osoby / 22 osoby	18%
5.	Opera Nova	-	-
6.	Opera Śląska w Bytomiu	-	-
7.	Opera Wrocławska	1 osoba / 28 osób	4%
8.	Polski Balet Narodowy	10 osób / 91 osób	11%
9.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	3 osoby / 25 osób	12%
10.	Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego	-	-
11.	Teatr Muzyczny Capitol	-	-
12.	Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej	-	-

13.	Teatr Muzyczny w Lublinie	4 osoby / 23 osoby	17%
14.	Teatr Muzyczny w Łodzi	-	-
15.	Teatr Muzyczny w Poznaniu	-	-
16.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	1 osoba / 23 osoby	4%
17.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu	-	-
18.	Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego	-	-

10 zespołów na 18 nie zatrudnia absolwentów zagranicznych uczelni wyższych. W 3 zespołach stanowią oni znikomy procent zespołu (poniżej 10%). W 5 zespołach stanowią liczną grupę tancerzy: 18% (Opera na Zamku w Szczecinie), 17% (Teatr Muzyczny w Lublinie), 12% (Polski Teatr Tańca – Balet Poznański, Balet Dworski „Cracovia Danza”), 11% (Polski Balet Narodowy).

7. ABSOLWENCI INNYCH POLSKICH SZKÓŁ ZAWODOWYCH

I.p.	Nazwa zespołu	Ilość absolwentów innych polskich szkół zawodowych / ilość osób w zespole	Rodzaj szkoły	%
1.	Cracovia Danza	1 osoba / 8 osób	Szkoła Baletowa w Krakowie (prowadzona przez Fundację Edukacji Artystycznej)	12%
2.	Kielecki Teatr Tańca	1 osoba / 16 osób	Szkoła Baletowa Fundacji STU w Krakowie	6%
3.	Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	1 osoba / 25 osób	Wydział Teatru Tańca w Bytomiu	4%
4.	Teatr Muzyczny Capitol	2 osoby / 20 osób	Szkoły teatralne (wydział aktorski)	10%
5.	Teatr Rozrywki w Chorzowie	3 osoby / 23 osoby	Studium wokalnobaletowe	13%

Tylko 5 spośród 18 zespołów zatrudnia absolwentów innych szkół zawodowych. Stanowią oni jednak niewielki procent wszystkich tancerzy w zespole. Wyjątkiem jest tu Teatr Rozrywki w Chorzowie, w którym jest to 13% zespołu oraz Balet Dworski „Cracovia Danza”, w którym jest to 12% zespołu.

ad. 3

Czy w Państwa instytucji prowadzone są specjalne formy doskonalenia zawodowego tancerzy?

W 12 zespołach prowadzone są różnego rodzaju warsztaty i lekcje gościnnych pedagogów. W pozostałych 6 zespołach nie są prowadzone żadne formy doskonalenia zawodowego tancerzy.

Ad. 4

Czy uważa Pani/Pan, że system kształcenia zawodowego tancerza w Polsce spełnia wymogi rynku pracy? Jeżeli nie, co należałoby zmienić?

W 2 z 18 ankiet odpowiedź na pierwsze z postawionych pytań była **pozytywna** bez żadnych zastrzeżeń. W 15 ankietach wskazywano na **niedostateczne przygotowanie absolwentów szkół baletowych do wejścia do zawodu**.

Ankietowani wymienili następujące podstawowe wady systemu edukacji w szkołach baletowych:

1. niewystarczające kwalifikacje kadry pedagogicznej;
2. nieskuteczny system rekrutacji do szkół baletowych, rekrutacja prowadzona w zbyt wąskim gronie dzieci nie pozwala na wyłowienie wielu talentów;
3. w toku nauczania nie są respektowane właściwe zasady selekcji uczniów;
4. model edukacji jest skostniały i jednokierunkowy, sprofilowany wyłącznie pod kątem repertuaru klasycznego;
5. podstawowe braki w przygotowaniu absolwentów do zawodu:
 - a. brak wystarczającej znajomości różnorodnych technik tańca wymaganych na rynku pracy, będący rezultatem niedostosowania jednokierunkowego modelu kształcenia do współczesnego rynku pracy; wyraźnie wskazanie, że rynek pracy potrzebuje wszechstronnego tancerza (8 ankiet);
 - b. brak przygotowania do partnerowania, brak w szkołach baletowych kadry przygotowującej do partnerowania (4 ankiety);
 - c. przepaść pomiędzy wybitnymi jednostkami a pozostałymi absolwentami szkół baletowych, wyrażająca się w stopniu opanowania warsztatu; niewystarczające opanowanie podstaw warsztatu przez większość absolwentów, pomimo 9 lat nauki i uzyskania dyplomu zawodowego tancerza (2 ankiety);
 - d. niewystarczająca znajomość tańców charakterystycznych, tańców ludowych i narodowych (2 ankiety);
 - e. brak praktyki scenicznej (2 ankiety);
 - f. brak podstaw warsztatu aktorskiego (2 ankiety);
 - g. niska samoocena, a w konsekwencji brak motywacji i kreatywności (szczególnie widoczny w porównaniu z absolwentami szkół zagranicznych) (1 ankiet);
 - h. brak odporności na stres (1 ankiet);
 - i. wyniesione ze szkoły wąskie horyzonty w dziedzinie gatunków teatru wykorzystujących taniec i w efekcie brak elastyczności na rynku pracy (1 ankiet);
 - j. brak świadomości wykonywanego zawodu (1 ankiet).

Ankietowani postulowali następujące zmiany w modelu kształcenia w szkołach baletowych:

- a. zmiana kryteriów rekrutacji do szkół baletowych;
- b. podniesienie jakości zawodowej kadry pedagogicznej (3 ankiety), w jednej z ankiet uwaga rozszerzona: branie pod uwagę nie tylko formalnych uprawnień danego pedagoga, ale przede wszystkim jego doświadczenia i powołania do pracy w zawodzie;
- c. wprowadzenie specjalizacji: na pewnym etapie edukacji w szkole baletowej powinna nastąpić możliwość wyboru kierunku dalszego kształcenia (specjalizacji) – ankietowani proponowali podział na kierunek „klasyczny/baletowy” i „współczesny” lub „klasyczny/baletowy”, „współczesny” i „jazzowy” jako równoprawne ścieżki o wyodrębnionym toku nauki (3 ankiety);
- d. wprowadzanie zmian w programie nauczania w ścisłej współpracy pedagogów szkół z pedagogami zawodowych zespołów tanecznych, tak, aby proces kształcenia uwzględniał rzeczywiste potrzeby rynku pracy (2 ankiety);
- e. reforma nie tylko samego programu nauczania, który teoretycznie jest szeroki, ale przede wszystkim zmiana polegająca na jego rzeczywistej realizacji, która jest najsłabszą stroną modelu kształcenia w szkołach baletowych (1 ankieta);
- f. działania na rzecz podniesienia statusu tancerza (1 ankieta).

ad. 5

Czy nawiązali Państwo współpracę z którąś z uczelni kształcących zawodowych tancerzy? Jeśli tak, to w jakim zakresie? Czy planują Państwo nawiązanie takiej współpracy?

W 2 spośród ankiet wskazane zostały formy współpracy ze szkołami baletowymi: praktyki sceniczne uczniów (2 ankiety), wspólne spektakle i gale baletowe. W pozostałych przypadkach brak współpracy pomiędzy zespołami a szkołami baletowymi.